

WETTELIJK KADER NEDERLAND ONDERHOUD VAN NOODVERLICHTING

WHITE PAPER

SAMENVATTING

De Nederlandse regelgeving voor inspectie en onderhoud van noodverlichting is niet zo eenvoudig. Zo is vaak niet duidelijk wie welke verantwoordelijkheid draagt en wat van de verschillende partners in het beheer van zulke installatie verwacht mag worden.

Deze white paper geeft een antwoord op de belangrijkste vragen over regelgeving, verantwoordelijkheid, taken en personeel.

Gezien de complexiteit van de uit te voeren taken, is het aangeraden een beroep te doen op zelftestende armaturen, controle- en besturings-systemen en servicecontracten. ETAP kan met zijn producten en dienstverlening oplossingen bieden voor deze uitdagingen. Veiligheid en kostenbeheersing staan daarbij op de eerste plaats.

Wetten en normen

Wetten en normen beschrijven de *eisen* waaraan noodverlichting moet voldoen. Terwijl wetten steeds verplicht te volgen zijn, zijn normen enkel verplicht als zij door een wet opgelegd worden. Daarnaast zijn er nog een aantal publicaties die bijkomende, nuttige *informatie* bevatten.

Wetten

De volgende wetten bevatten richtlijnen met betrekking tot noodverlichting:

- Bouwbesluit
- Gebruiksbesluit
- Arbobesluit
- Wet Hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden (art. 23)
- Wet Milieubeheer

Normen

De volgende normen bevatten richtlijnen met betrekking tot noodverlichting:

- NEN 1010: "Veiligheidsbepalingen voor laagspanningsinstallaties"
- NEN 3087: "Visuele ergonomie in relatie tot verlichting"
- NEN 6088: "Brandveiligheid van gebouwen – Vluchtwegaanduiding – Eigenschappen en bepalingsmethoden"
- NEN-EN 1838: "Toegepaste verlichtingstechniek – Noodverlichting"
- NEN-EN 50110-1: "Voldoende onderricht persoon en/of vakbekwaam persoon"
- NEN-EN 50171: "Noodverlichtingssystemen, centrale voedingssystemen"
- NEN-EN 50172: "Aanleg en voorwaarden noodverlichting"
- NEN-EN-IEC 60598-2-22: "Bijzondere eisen – Verlichtingsarmaturen voor noodverlichting"

Publicaties

De volgende publicaties bevatten richtlijnen met betrekking tot noodverlichting:

- ISSO publicatie 79: "Inspectie en Onderhoud van Noodverlichtingsinstallaties"
- NVBR "Brandbeveiligingsinstallaties", hoofdstuk 11: "Noodverlichtingsinstallatie"

Verantwoordelijkheid

Wie een nieuw gebouw laat optrekken, is verantwoordelijk volgens de bepalingen in het Bouwbesluit. Wie echter een gebouw koopt, huurt of anderszins exploiteert, is “gebouwbeheerder” en dan is de plaatselijke bouwverordening van toepassing. Hieruit volgen de hierna opgesomde rollen met hun respectieve verantwoordelijkheden.

De eigenaar

Het is de verantwoordelijkheid van de eigenaar om het onderhoud van de noodverlichting te verplichten. Indien de eigenaar dit nalaat, kan hij aansprakelijk gesteld worden in geval van calamiteit.

De gebouwbeheerder

De gebouwbeheerder is ervoor verantwoordelijk dat het (door de eigenaar opgelegde) onderhoud effectief uitgevoerd wordt. Voldoet de gebouwbeheerder niet aan deze eisen dan kan, voor zover van toepassing, de gebruiksvergunning geweigerd worden en mag hij het gebouw niet exploiteren. Bovendien kan hij aansprakelijk gesteld worden voor eventuele gevolgen.

De installatieverantwoordelijke

De installatieverantwoordelijke is diegene die door de gebouwbeheerder of eigenaar aangesteld is voor het beheren van een installatie, in dit geval de noodverlichting.

De gebruiker

Ook de gebruiker draagt een verantwoordelijkheid. Het negeren van voorschriften of bijvoorbeeld weghalen van armaturen kan een gebouw immers onveilig maken.

Mogelijke gevolgen

Wordt er naar aanleiding van het niet correct uitvoeren van het onderhoud van de noodverlichtingsinstallatie een schadeclaim gevorderd, dan zal de rechter vragen om schriftelijke bewijzen voor te leggen. Het is dus niet voldoende het onderhoud correct uit te voeren; men moet dit ook kunnen aantonen.

Jaarlijkse inspecties

Elk jaar dient een gestructureerde inspectie van de noodverlichtingsinstallatie uitgevoerd te worden. Doel is na te gaan of de aanwezige installatie nog aan de wettelijke eisen voldoet. Zo'n inspectie beslaat drie grote delen: de voorbereiding, inspectie en registratie.

Voorbereiding

De voorbereiding omvat alle taken die noodzakelijk zijn om de inspectie te kunnen aanvatten. Hieronder wordt onder meer verstaan:

- het maken van afspraken over het doel en de omvang van de inspectie
- het opvragen en bestuderen van de meest recente gegevens over de installatie (schema's, plannen, werkvoorschriften,...).

Het is erg belangrijk dat deze stap met voldoende zorg uitgevoerd wordt zodat alle betrokken partijen weten waar ze aan toe zijn.

Inspectie

De inspectie van een noodverlichtingsinstallatie is een complexe aangelegenheid, die in diverse handleidingen en flowcharts beschreven wordt.

De stappen die doorlopen moeten worden hangen af van meerdere factoren. Dit zijn onder meer:

- het soort installatie (centraal, decentraal)
- de aanleiding voor de inspectie (inbedrijfstelling, periodieke controle, wijziging).

Belangrijk is dat een duidelijke en volledige standaardprocedure gevolgd wordt. Dit vergroot de kans op het detecteren van eventuele problemen in de installatie.

Registratie

Een goede registratie is bijzonder belangrijk, en wel om twee redenen. Ten eerste laat het toe aan te tonen dat de installatie aan de eisen voldoet. Daarnaast is het goed en nauwkeurig registreren van aangetroffen problemen noodzakelijk om een herstelling mogelijk te maken.

De vereisten die aan een dergelijke registratie gesteld worden, komen verder aan bod in het hoofdstuk Documentatie.

Onderhoud

Het systematische onderhoud van een noodverlichtingsinstallatie garandeert de optimale werking ervan. Daarom moet dit onderhoud zo vaak uitgevoerd worden als de levensduur van lichtbronnen, batterijen en andere delen van de installatie vereisen.

Werkzaamheden

De belangrijkste uit te voeren onderhoudswerkzaamheden zijn:

- schoonmaken van lampen en armaturen
- vervangen van lampen
- vervangen van batterijen
- vervangen van elektronica
- onderhoud van achterliggende installaties

Het meten van lichtsterktes en de controle op de correcte plaatsing van de armaturen behoort niet tot het onderhoud maar wel tot de inspectiewerkzaamheden.

Een grote bijdrage aan het onderhoud kan geleverd worden door een centraal controle- en besturingssysteem als ESM (Etap Safety Manager) van ETAP. Dit systeem controleert immers niet enkel de goede werking van de installatie, maar registreert ook automatisch alle vastgestelde defecten. Daardoor kan de monteur goed voorbereid het onderhoud aanvangen. Tot slot laat het toe de correctieve maatregelen te registreren zodat het logboek meteen compleet is.

Onderhoudscontracten

Er zijn geen concrete wettelijke richtlijnen voor de inhoud van een onderhoudscontract voor noodverlichtingsinstallaties. Toch is het belangrijk dat het contract duidelijk omschrijft welke werkzaamheden door het onderhoudsbedrijf uitgevoerd worden.

Onderhoudscontracten van ETAP bevatten om die reden een erg uitgebreide omschrijving van de taken die het bedrijf al dan niet uitvoert. Zo is het voor de klant of de gebouwbeheerder steeds duidelijk wat hij of zij van ETAP kan verwachten.

Documentatie

Het bijhouden van een logboek is, onder meer op basis van het Gebruiksbesluit, verplicht. Dit logboek moet alle belangrijke eigenschappen en wijzigingen van een installatie bevatten.

De installatieverantwoordelijke van een gebouw is ervoor verantwoordelijk dat dit logboek bijgehouden wordt. De inspecteur en/of onderhoudsmonteur is ervoor verantwoordelijk dat zijn of haar vaststellingen of uitgevoerde werkzaamheden door de installatieverantwoordelijke volledig worden genoteerd.

Het logboek bij indienststelling

Het logboek van de installatie dient bij de eerste indienststelling minimaal onderstaande punten te bevatten:

- opleverdatum van de noodverlichtingsinstallatie
- opsteller en opdrachtgever
- 'as-built'-tekeningen van het gebouw inclusief de noodverlichtingsinstallatie
- volledig inspectierapport met inspectiedatum en de gegevens van de inspecteur.

Het logboek bij reparatie en onderhoud

Tijdens het verdere gebruik van de noodverlichtingsinstallatie moet het logboek steeds aangevuld worden met alle handelingen die erop uitgevoerd zijn. Een centraal controle- en besturingssysteem als ESM automatiseert een groot deel van dit proces. Het rapport omvat minimaal:

- datum van de interventie
- gegevens van de onderhoudsmonteur
- van de handelingen op armatuurniveau, zowel correctieve acties als preventieve maatregelen
- indien van toepassing: de vervangen en herstelde materialen op armatuurniveau.

Het logboek bij wijzigingen aan de installatie

Vaak worden er tijdens de levensduur van de noodverlichtingsinstallatie wijzigingen aangebracht aan het systeem. Deze wijzigingen moeten in het logboek vermeld worden. Die vermeldingen beschrijven minimaal:

- datum van de interventie
- gegevens van de uitvoerende medewerker
- gedetailleerde beschrijving van de uitgevoerde wijzigingen
- indien van toepassing: aangepaste tekeningen.

Personeel

Bij het personeel wordt een onderscheid gemaakt tussen de inspecteurs en de onderhoudsmonteurs.

De inspecteur

De inspecteur is verantwoordelijk voor het observeren, onderzoeken en testen van de noodverlichtingsinstallatie.

Deze taak vereist een ruime kennis van de normen en wetten die van toepassing zijn. Daarenboven is de minimumvereiste voor de inspecteur MBO, niveau 4 volgens Wet Educatie en Beroepsonderwijs, en moet hij een "Vakbekwaam Persoon" zijn volgens norm NEN-EN 50110.

Deze kennis kan aangetoond worden door het volgen van de opleiding en met goed gevolg afleggen van het Cito-eindexamen "Deskundige Noodverlichting". Meer informatie over dit examen en over het Cito is beschikbaar op www.cito.nl.

De onderhoudsmonteur

De onderhoudsmonteur staat in voor het waarborgen en het in stand houden van noodverlichtingsinstallaties.

Om deze taak te mogen uitvoeren moet de monteur een "Voldoende Onderricht Persoon" zijn met een opleiding gelijkwaardig aan VMBO, niveau 2/3 volgens de Wet Educatie en Beroepsonderwijs. Deze kennis moet aangevuld worden met basiskennis over de toe te passen regelgeving en calculatiesystemen.

Voor de onderhoudsmonteur is een doorgedreven kennis van de wetten en normen niet noodzakelijk.

Deze 'White Paper' werd door ETAP met de grootste zorg samengesteld. Er kunnen echter geen rechten aan ontleend worden. ETAP kan ook geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade, van welke aard ook, die zou voortvloeien uit het gebruik van dit document.

ETAP BV

Tinstraat 7 • 4823 AA Breda • Tel. +31 (0)76 548 34 00 • Fax +31 (0)765 42 09 62

e-mail: info.nl@etaplighting.com • www.etaplighting.com